پیام شهر وضعیت ساماندهی محله دباغان را بررسی می کند؛

در انتظار روزهای خوش

زهرا فشالنجی

پاییز نزدیک است. هوای شهر ابریست؛ اما هوای این محله ابری تر. محله ای که قدمت چند صدساله دارد با مردمانی زلال و نجیب. کوچه پس کوچه هایی تنگ و در هم که بوی خوش صمیمیت را می توان در آن استشمام کرد. هوایی پر از لطف و یک رنگی. اگرچه کمی حال و روز این محله قدیمی ناخوش است؛ اما هنوز می توان جریان زندگی را درآن تماشا کرد.

صحبت از محله دباغان است. نامی آشنا که تا حرف از آن می شود همه به یاد بافت تاریخی و زیبای آن می افتند که البته این روزها دیگر به شکل سابق نیست. دباغان یکی از محله های قدیمی شهر با ساکنانی بومی و اصیل بوده که دارای ظرفیت های گردشگری زیادی از جمله آستان مقدس امام زاده حسین (ع)، مسجد و مقبره شهید ثالث، میمون قلعه، گورستان کُهَنبَر، مسجد دباغان، خانه مؤمنان و بناهایی از این قبیل است که برای قزوینی ها بسیاز حائز اهمیت می باشد.

محله‌ای که قدمت هزار و ۳۰۰ ساله دارد و با توجه به همجواری با آستان مقدس امامزاده حسین(ع) در دل خود هویت تاریخی و فرهنگی و مذهبی این خطه را جای داده است.

اگر بخواهیم کمی هم از خانه مؤمنان قزوین بدانیم باید بگویم که این بنای ارزشمند در مجاورت بقعه متبرکه امامزاده حسین (ع) و مسجد مقبره شهید ثالث واقع شده است، جزو ۶۵ خانه تاریخی شهر قزوین، با شماره ۳۲۱۱۲ در فهرست میراث ملی غیرمنقول کشور به ثبت رسیده است و به دلیل قرارگیری در طرح ساماندهی امامزاده حسین (ع) و کم توجهی حال خوبی ندارد.

متأسفانه دیوارهای داخلی این بنای ارزشمند، تیرهای سقف و شیروانی خانه مومنان بیش از پیش تخریب و این خانه تاریخی به محلی برای تجمع معتادان تبدیل شده است. البته افرادی نیز به تصور وجود گنج به این خانه نفیس و ویرانه دست اندازی‌هایی داشته‌اند و با حفاری در زیر زمین این بنا و سرقت درها، پنجره‌ها و سایر موارد قابل فروش، نفس این خانه را بریده‌اند.

سال های زیادی است که برای این محله یک طرح ساماندهی تعریف شده؛ ولی اتفاق خوبی در آن نیفتاده است. خانه هایی که نیمه کاره و مخروب رها شده اند. مردمانی که دل خوشی از این اوضاع و احوال ندارند. فضای تخریب شده ای که قرار بوده به فضای شهری مناسبی تبدیل شود ولی چیزی جز یک مشت خاک و آجر نیست.

باز هم مثل بسیاری از اصحاب قلم به دباغان آمده ام تا از حال و روز این محله بسیار قدیمی که نوای مظلومیت آن در شهر پیچیده باخبر شوم. در سال های اخیر تا دیده و شنیده ایم حرف از وضع نامطلوب این محله بوده است؛ نه این که فکر کنید آب و برق و تمهیدات شهری ندارند ، نه! گوشه ای از قلب کهن دیار مینودری به دست بادها و خاطره‌ها سپرده شده. این محله ای که روزی قرار بود با یک دیدگاه مثبت تغییر و تحولاتی در خور مردمانش در آن ایجاد شود؛ حالا در بلاتکلیفی رها شده است. کم لطفی برخی از مسئولان موجب شده که پس از گذشت سال ها این پروژه در برزخ ناتمامی رها و عواقب آن دامن گیر ساکنان این محله شود.

با وجود اینکه ۸ سال از آغاز عملیات اجرایی طرح ساماندهی امامزاده حسین(ع) یا همان طرح توسعه محله دباغان می گذرد، تنها ثمره این طرح تا امروز تخریب محله تاریخی دباغان در شهر قزوین بوده که بحران اجتماعی و هویتی را برای اهالی جنوب شهر قزوین یا به قول قزوینی‌ها «پایین‌محله» درست کرده است.

طرحی که قرار بود با الگو گرفتن از توسعه حرم رضوی به توسعه اقتصادی و اجتماعی جنوب شهر قزوین کمک کند. در طرح جایگزینی برای محله دباغان قرار بود مهمانسرا، فرهنگسرا، بازارچه‌های صنایع دستی و بومی قزوین، رستوران، هتل، مسجد و فضاهایی از این قبیل احداث گردد که اگر محقق شود دباغان به یکی از محلات قدیمی، با ظرفیت‌های گردشگری بسیار تبدیل می شود که البته موقعیت های شغلی فراوانی برای شهروندان آن نیز ایجاد می کند.

در واقع طرح ساماندهی و توسعه محله دباغان آینده روشنی را قرار است برای این محله رقم بزند. اکنون پیگیر آنیم که در ششمین دوره شورای اسلامی شهر قزوین و با همت مدیران و مسئولان شهری این دوره چه اتفاقاتی قرار است برای این محله قدیمی و عزیز شهرمان بیفتد.

● دباغان می تواند قطب مذهبی- گردشگری قزوین باشد

فاطمه اشدری عضو شورای اسلامی شهر قزوین درباره محله دباغان می گوید: پروژه توسعه دباغان یکی از قدیمی ترین پروژه های قزوین است که قرار بود با توسعه آستان مقدس امام زاده حسین(ع) و ایجاد یک مجموعه سیاحتی- رفاهی پایان بگیرد.

وی ادامه می دهد: این پروژه که با طراحی سازمان نوسازی و بهسازی شهرداری قزوین و مطابق مصوبه کمیسیون ماده ۵ باید با تملک برخی از پلاک های این محله اجرا شود، می تواند دباغان را به یک قطب گردشگری- مذهبی در قزوین تبدیل کند.

اشدری بیان می کند: علت طولانی شدن روند اجرای این پروژه عدم تعامل و همکاری دستگاه های مرتبط از جمله ادارات کل اوقاف و امور خیریه، میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری و... و عمل نکردن به تعهدات خود بوده است.

این مسئول شهری تصریح می کند: مقرر بود که مبلغ ۳۰ میلیارد تومان بودجه توسط نهادهای مختلف به این پروژه تزریق شود، تا شهرداری بتواند به تعهدات خود در راستای تملک پلاک ها و اجرای طرح توسعه امام زاده حسین (ع) عمل کند که متأسفانه دستگاه‌ها به تعهدات خود از جمله تعهدات مالی، عمل نکردند و از همین رو نیمه تمام ماندن این پروژه ناهنجاری های اجتماعی زیادی را در این محله به وجود آورد.

این عضو شورای اسلامی شهر قزوین خاطرنشان می کند: بر این اساس مجموعه مدیریت شهری قزوین تصمیم گرفت تعدادی طرح با چشم انداز کوتاه مدت در این محله اجرا کند تا در مسیر ایجاد روحیه نشاط برای ساکنان آن، رفع برخی از ناهنجاری ها، تأمین امنیت و انسجام بخشی به سیما و منظر شهری گام های مؤثری بردارد.

وی اضافه می کند: این اقدام موجب ایجاد طراوت و شادابی به صورت موقت در این محله شده تا به مرور زمان طرح های نهایی وارد فاز اجرا شود.

اشدری در ادامه بیان می کند: اگرچه اجرای برخی پروژه های موقت توانسته رضایت شهروندان را جلب کند و آشفتگی بصری و ناامنی ها را از بین ببرد؛ چرا که هزینه گزافی که برای تعدادی از پروژه ها (بدون توجه به قوانین میراث فرهنگی و اوقاف و شهرسازی) صرف شده و باید به زودی تخریب شود، دستاوردی جز اصراف در هزینه ها و نارضایتی شهروندان نخواهد داشت.

این عضو شورای اسلامی شهر قزوین تاکید می کند: شهرداری می توانست با اجرای طرح مصوب ماده ۵ نوسازی و بهسازی در همان نقاطی که مشخص شده فضای سبز ایجاد کند و با اجرای طرح اصلی نسبت به ایجاد تمهیدات لازم بر اساس نیازهای زیرساختی این محله اقدام کند.

اشدری می افزاید: همچنین شهرداری قادر بود با تلاش جهت تحقق تعهدات و بودجه دستگاه های مربوطه نسبت به تسریع روند اجرای این پروژه گام بردارد. همچنین می شد با بررسی های بیشتر از اجرای پروژه غیرضروری و زودهنگام همچون ایجاد فضای سبز در این محله (که به زودی تخریب و به یک پروژه دیگر تبدیل می شود) از نارضایتی ساکنان این محله جلوگیری کرد.

اشدری با اشاره به این که اجرای طرح توسعه امامزاده حسین(ع) نیازمند زمان و تعامل است، تصریح می کند: اگرچه شهرداری برای اجرای برخی طرح های زودهنگام در این محله، مصوبه و مجوزی از شورا نداشته و درباره آن باید به شورا، سایر دستگاه های مربوطه و شهروندان پاسخ و باشد؛ هر چند که توانسته باشد با اجرای این طرح به صورت موقت و برای کوتاه مدت، نیاز شهروندان را رفع کند.

این عضو پارلمان محلی قزوین خاطرنشان می کند: گلخانه شهرداری قزوین نیز در بخشی از طرح توسعه امام زاده حسین (ع) واقع شده و در برنامه شهرداری‌است که به زودی به زمین های ۱۴ هکتاری بوئین زهرا منتقل می‌شود.

● لزوم توجه به مشکلات ساکنان محله دباغان

رضا کشاورز رضایی، مسئول ناحیه امام زاده حسین (ع) هم درباره وضعیت محله دباغان می گوید: این محله در سال های گذشته و با اجرای طرح توسعه آن، مورد کم لطفی قرارگرفت. بسیاری از بناهای این بافت تاریخی تخریب و این پروژه بی سرانجام رها شد. مشکلات مردم این محله نیز بسیار زیاد است که باید به آن ها توجه ویژه شود.

وی ادامه می دهد: به محض شروع اجرای عملیات طرح توسعه محله دباغان و با تملک برخی از پلاک ها امنیت ساکنان این محله به خطر افتاد. خانه های مخروبه به فضایی ناامن برای ساکنان محله و جایی برای تجمع معتادان و بی خانمان ها تبدیل شده است.

این مسئول تصریح می کند: این موضوع از اصلی ترین مشکلات و معضلات شهری این محدوده است؛ اگرچه نبود امکانات رفاهی ، فضای سبز کافی، نبود مبلمان شهری مناسب و ... نیز مشکلات دیگری از محله دباغان است که باید به آن ها توجه شود.

رضایی می گوید: دکتر کاظمی، سرپرست شهردار قزوین با حضور در این محله و بررسی مستقیم مشکلات ساکنان آن برنامه جدیدی را برای اجرا در دستور کار مجموعه مدیریت شهری قرار داده است.

مسئول ناحیه امام زاده حسین عنوان می کند: بنا به دستور سرپرست شهرداری قزوین مقرر شده در این محله یک بوستان احداث شود که هم زمینه مناسبی برای تأمین امکانات رفاهی ساکنان محله دباغان باشد، هم با تأمین نور و امنیت مسائل جدی ناامنی این محله رفع شود.

کشاورز رضایی با اشاره به آغاز عملیات اجرایی فضای سبز موقت محله دباغان می گوید: این پروژه شهریور ماه امسال وارد فاز اجرایی شده که شامل ایجاد فضای سبز در این محله، پیاده رو سازی، ایجاد بازیگاه، تأمین روشنایی ایجاد سیستم آبیاری و ... می باشد که تاکنون بیش از ۹۰ درصد آن انجام شده است.

وی عنوان می کند: این پروژه بیش از یک هکتار مساحت دارد که مورد استقبال و توجه ساکنان این محدوده قرار گرفته است.

این مسئول خاطرنشان می کند: یکی از مشکلات اجرای طرح ساماندهی محله دباغان بنای تاریخی و البته تخریب شده خانه مؤمنان است که هم ثبت ملی شده و هم به دلیل بی‌توجهی تخریب و رو به نابودی است. این موضوع یکی از موانع اجرای عملیات ساماندهی دباغان است که باید به آن رسیدگی شود.

مسئول ناحیه شهری امام زاده حسین(ع) می گوید: بررسی میدانی مشکلات این محله توسط مسئولین و مدیران شهری، نوید بخش روزهای بهتر برای محله دباغان است و امیدواریم به زودی اتفاقات خوبی در این محله رخ دهد و مشکلات ساکنان آن کاهش یابد.

***

قزوین از گذشته‌های دور یکی از شهرهای مهم ایران بوده به طوری که در تاریخ، قزوین را پایتخت نخستین حکومت شیعی (صفویان) ثبت کرده‌اند و سالانه میزبان گردشگران زیادی است.

دارای محله‌های قدیمی زیادی است که هر کدام نقش بی بدیلی در معرفی فرهنگ و معماری هر شهری ایفا می کنند. محله‌هایی با ساختار اجتماعی خود نقش بی بدیلی در ایجاد فرهنگ و پایبندی به آن دارند.

شهر قزوین در گذشته ۱۱ محله قدیمی داشته است که هم اکنون هم با همان نام‌های قبلی خوانده می‌شوند. برخی از این محله‌های قدیمی توانسته در مسیر دگرگونی شهرها و تغییر و تحول دائمی، موجودیت خود را در پس قرن‌ها حفظ کنند و به حیات خود ادامه دهد. برخی نیز با شهرسازی نوین همگام شده اند تا شهروندان همراه با پیشرفت معماری و شهرسازی خانه‌های خود را به سبک امروزی بنا کنند. فرسودگی بافت‌های محله های قدیمی شهر باید با نگاه کارشناسی همراه باشد، نمی‌توان به صرف قدیمی بودن هیچ تغییری ایجاد نکرد مگر معماری‌های منحصر به فرد داشته باشد تا برای مردم و فرهنگ شهر نماد تلقی شود.

خانه‌هایی که در محله‌های قدیمی بدون رعایت معماری ساخته شده و فرسودگی آنها می‌تواند در زلزله و سایر حوادث بحران آفرین باشد نیاز به باز طراحی دارد. از همین رو طرح توسعه و تحول محله های قدیمی یک ایده خوب برای زیرسازی شهری و احیای بافت های فرسوده است.

بافت های فرسوده می توانند سبب بروز اتفاقات ناگوار زیادی شوند؛ از همین رو باید برای احیای آن ها گام برداشته شده است. قزوین هم با داشتن بافت فرسوده از این امر مستثنی نیست.

محله دباغان هم به عنوان یک محله قدیمی نیازمند تغییر و تحول بوده است. اگرچه بلاتکلیفی در آن اثرات منفی زیادی گذاشته است؛ اما امیدوارم که به زودی شاهد عملکرد خوب مجموعه مدیریت شهری در این حوزه باشیم. روزهای خوبی در انتظار ساکنان دباغان است.

صدای شهروند

دباغان یکی از محلات قدیمی شهر است که به سبب همجواری با آستان مقدس امامزاده حسین (ع) نقش بسیار مهمی در زمینه های مختلف فرهنگی، مذهبی، اقتصادی و ... در طول تاریخ ایفا کرده است، اما امروز با اجرای طرح ساماندهی این امامزاده در بلاتکلیفی به سر می‌برد و بخشی از آن به ویرانه‌ای تبدیل شده که دیگر هیچ نشانه‌ای از شکوه و بزرگی گذشته در آن نیست اکنون دیگر از آن محله تعدادی خانه باقی مانده و به دست فراموشی سپرده شده که همین موضوع باعث گلایه شهروندان این منطقه شده و سردرگمی در آن به وضوح دیده می‌شود. پای حرف دل ساکنان این محله نشسته ایم.

● تملک پلاک ها عادلانه باشد

م.کفاش ها یکی از اهالی محله دباغان می گوید: اجرای طرح توسعه آستان مقدس امامزاده حسین(ع) موجب از بین رفتن بافت اجتماعی و فرهنگی این محله تاریخی شده است، ضمن این که بسیاری از خانواده های اصیل قزوینی در این محله زندگی می کردند که پس از اجرای طرح و تملک خانه‌هایشان، در محله‌های دیگر قزوین سکنی گزیدند و متأسفانه دیگر صاحب خانه هم نیستند.

وی گفت: با توجه به این که شرایط اقتصادی جامعه دچار بحران شده و همه مردم در تنگنا هستند نباید انتظار داشت که شهروندان این محله خانه های خود را با نصف قیمت متعارف جامعه به شهرداری واگذار کنند. برقراری عدالت در تملک پلاک ها لازم است.

● خانه مؤمنان یک میراث ارزشمند است

یکی دیگر از شهروندان محله دباغان درباره خانه مؤمنان بیان کرد: مؤمنان یکی از خانواده‌های اصیل قزوینی بودند که نه تنها یک خانه در محله دباغان به اسم آنان است؛ بلکه یک کوچه نیز از این محله به این خانواده تعلق دارد.

آقای باغبان افزود: در گذشته خانه مؤمنان به عنوان یک فضا برای گردهمایی محلی ها بود تا درباره موضوعات مختلف محله از جمله موضوعات مذهبی و اجتماعی به گفت و گو بنشینند و تصمیم گیری کنند.

وی که یکی از پیر غلامان اباعبداله الحسین (ع) است، از برگزاری مراسم مذهبی در خانه مؤمنان گفت و تصریح کرد: اکثر قدیمی‌های این محله مراسم مذهبی خود را در این خانه برگزار می کردند. اما حالا چیزی جز یک بنای مخروبه از آن باقی نمانده است.

● ناامنی یکی از مشکلات اصلی دباغان است

یکی از بانوان محله دباغان نیز به بلاتکلیفی این محله اشاره کرد و گفت: سال‌هاست که این محله به دلیل طرح توسعه شهری، نا امن شده و خانه مؤمنان، به محلی برای تجمع معتادان تبدیل شده است. مسئولان باید فکری به حال این بنا و این محله کنند.

م زارع، ادامه داد: دیگر نمی‌توان حتی از کنار خانه مؤمنان که روزی جلال و شکوه محله دباغان بود؛ گذشت. تخریب این خانه قدیمی و رهاسازی آن، باعث شده انواع بزه‌های اجتماعی از خفت گیری تا دزدی و اعتیاد در آن صورت بگیرد. این بلاتکلیفی چشم انداز خوبی برای دباغان ندارد.

کمی هم با جوانان این محله صحبت کردیم. یکی از جوانان محله دباغان تصریح کرد: انتظار ساکنان این محله از مسئولان این است که خدمات شهری را به صورت متوازن توزیع کنند. دباغان به بوستان، مبلمان شهری، تأمین نور کافی، تمهیدات متناسب برای جمع آوری پسماند، ایجاد امنیت و ... نیاز دارد.

علی غلامی بیان کرد: نباید از این محله که یکی از قدیمی ترین های قزوین است غافل شد. محله ما هم جنبه گردشگری دارد و هم یکی از محلات قدیمی قزوین است.